

שקיעה חורפית בבריכות הדגים של קיבוץ אפיקים, רבקה אופנבר, תחרות קנ"ט

ענף המדגה בישראל – תמורות על פני זמן וסיכום שנת 2018

ד"ר זיו בר נחום

החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

ZivB@moag.gov.il

מבנה הסקירה

2

- רקע כללי על ענף המדגה בישראל:
 - רפורמה במדיניות המכס על דגים
 - מקורות האספקה של דגי מאכל בישראל
 - כמות והרכב דגי הבריכות בישראל
 - כמות והרכב של ייבוא דגים

- אספקת דג אמנון מייצור מקומי ומייבוא

- נתוני מכר ברשתות השיווק:
 - פילה אמנון קפוא בוואקום
 - דג אמנון מייצור מקומי

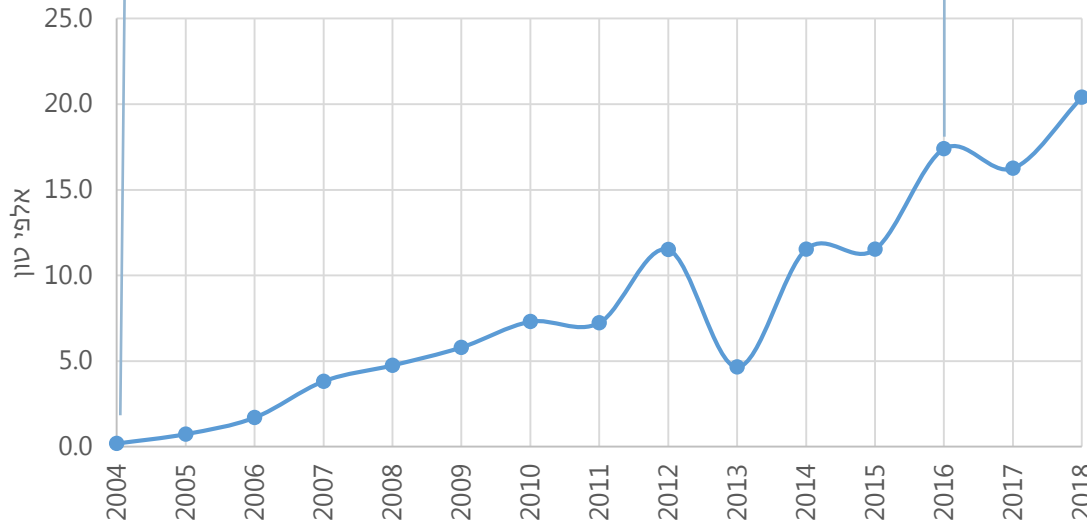
- סיכום

רפורמה במדיניות המכס על דגים

תחילת ייבוא פילה
אמנון קפוא מסין
מכס כללי: 15
ש"ק"ג
כמות קטנה יובאה
במכס מופחת

- פסח 2016 – חלוקת מכסות פטורות ממכס של 3,500 טון דגי אמנון ו - 500 טון דגי קרפיון ובורי (טרי, קפוא ופילה).
- קיץ 2016 – הפחתה של 50% בגובה המכס הכללי ל - 7.5 ש"ק"ג (אמנון, בורי וקרפיון).
- הפחתה נוספת של 12.66% בינואר של כל אחת מהשנים 2017-2020 (בהתניית ירידת פדיון הענף המקומי במרווחים שנקבעו) – ההפחתה עד כה לא בוצעה לאור פגיעה בפדיון החקלאים המקומיים.

כמות ייבוא פילה אמנון קפוא

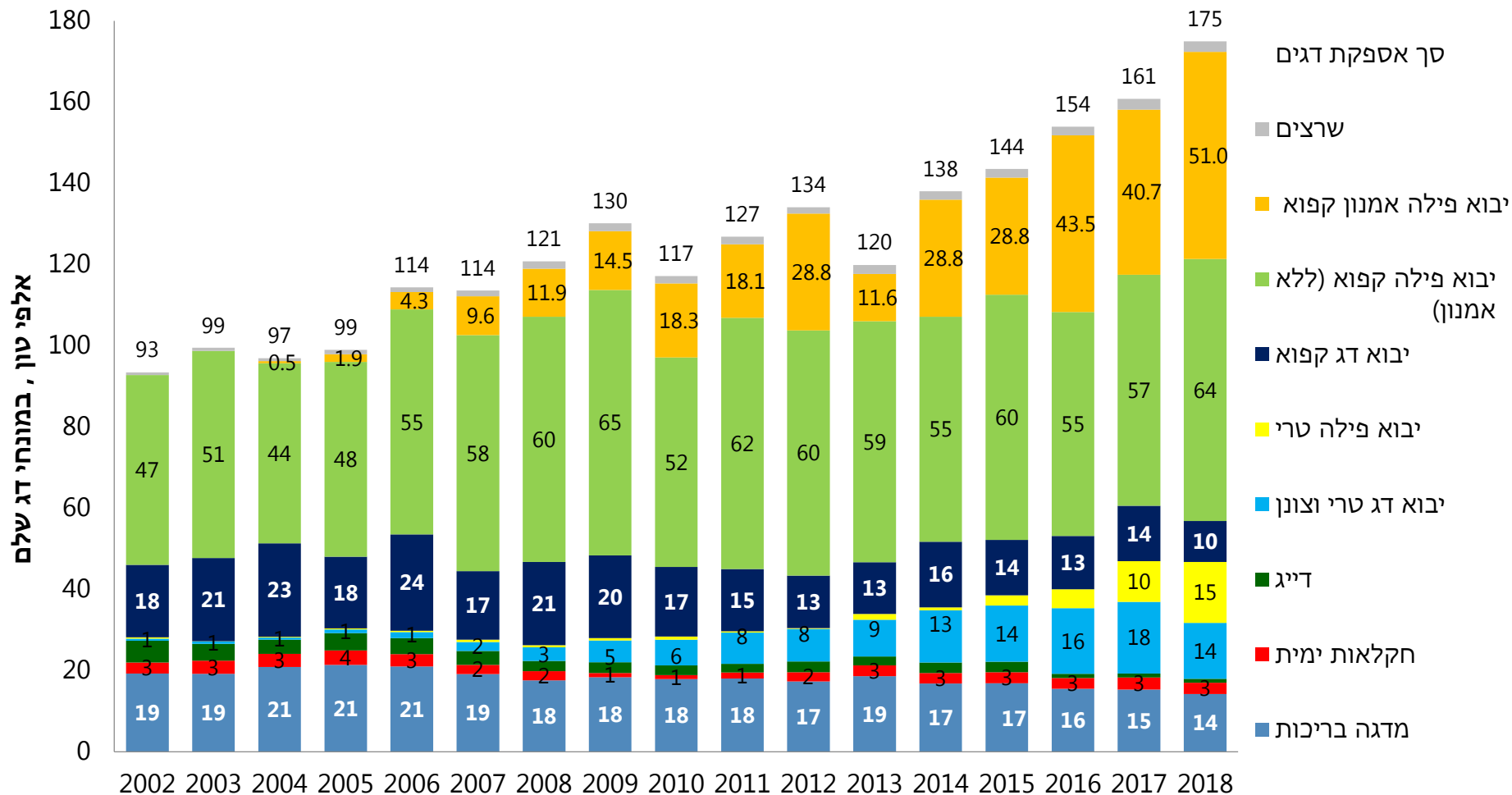

בעקבות השינויים במדיניות המכס נחתם הסכם משולש בין משרדי החקלאות, האוצר והמגדלים שמטרתו לפצות על אובדן ההכנסה:

- הסכם תמיכה ל - 7 שנים (2016-2023) של 30 מיליון ש"ח לשנה - 25 מיליון ש"ח כתמיכה ישירה ו - 5 מיליון ש"ח למו"פ ופרסום. בנוסף, 77 מיליון ש"ח כתמיכה בהשקעות הנדרשות במסגרת רפורמה סביבתית בענף המדגה.
- ב - 2023 – בחינה מחודשת של תנאי ההסכם.

מקורות האספקה של דגים למאכל בישראל

ב - 2018 ירידה באספקת הדגים ממדגה בריכות לעומת עלייה בייבוא פילה קפוא וטרי.
בשנת 2002 נתח הייצור המקומי מסך האספקה עמד על כ - 30% לעומת כ - 10% בלבד בשנת 2018

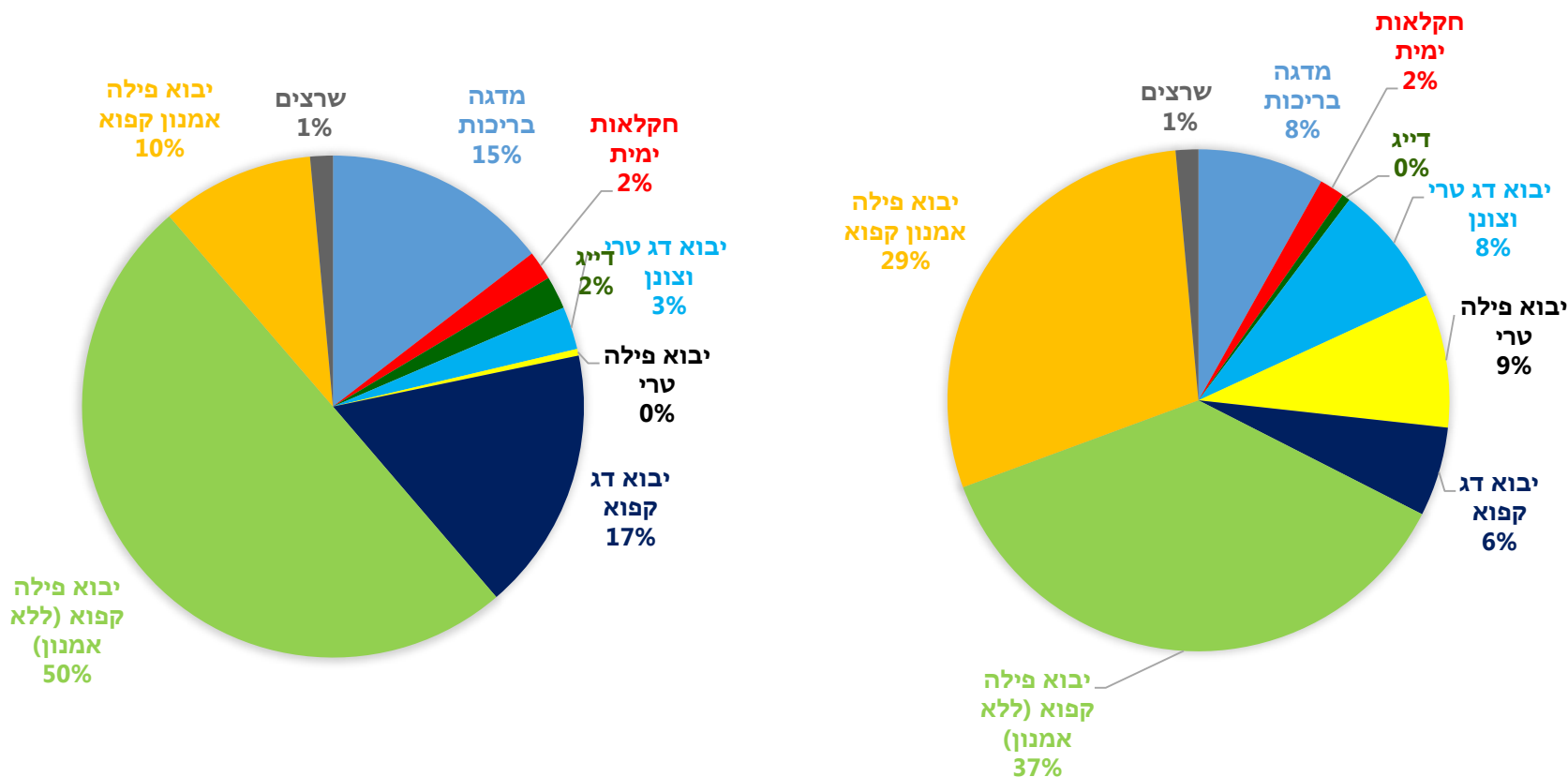
הערה: הנתונים באלפי טון במונחי דג שלם (ללא שימורי דגים), נתוני הפילה - תורגמו למונחי דג שלם (הכפלה של כמות הפילה ב - 2.5). מקורות: למ"ס (דגים למאכל שיוצרו בישראל), מערכת מל"ם (לנתוני יבוא), עיבודי החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה.

שינוי במקורות אספקת הדגים

בעשור האחרון שינוי בתמהיל מקורות אספקת הדגים (במונחי דג שלם) – ירידה בנתח הייצור המקומי, עלייה בנתח ייבוא פילה אמנון קפוא, נתח ייבוא דג טרי שלם ונתח ייבוא פילה טרי

2008

2018

הערה: הנתונים באלפי טון במונחי דג שלם (ללא שימורי דגים), נתוני הפילה – תורגמו למונחי דג שלם (הכפלה של כמות הפילה ב - 2.5). מקורות: למ"ס (דגים למאכל שיוצרו בישראל), מערכת מל"ם (לנתוני יבוא), עיבודי החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה.

תמהיל האספקה (במונחי דג שלם) 2017 ו - 2018

ב-2018 תוספת ייבוא משמעותית של פילה סלמון טרי, ייבוא פילה קפוא בעלייה וייבוא דג שלם טרי וקפוא בירידה

6

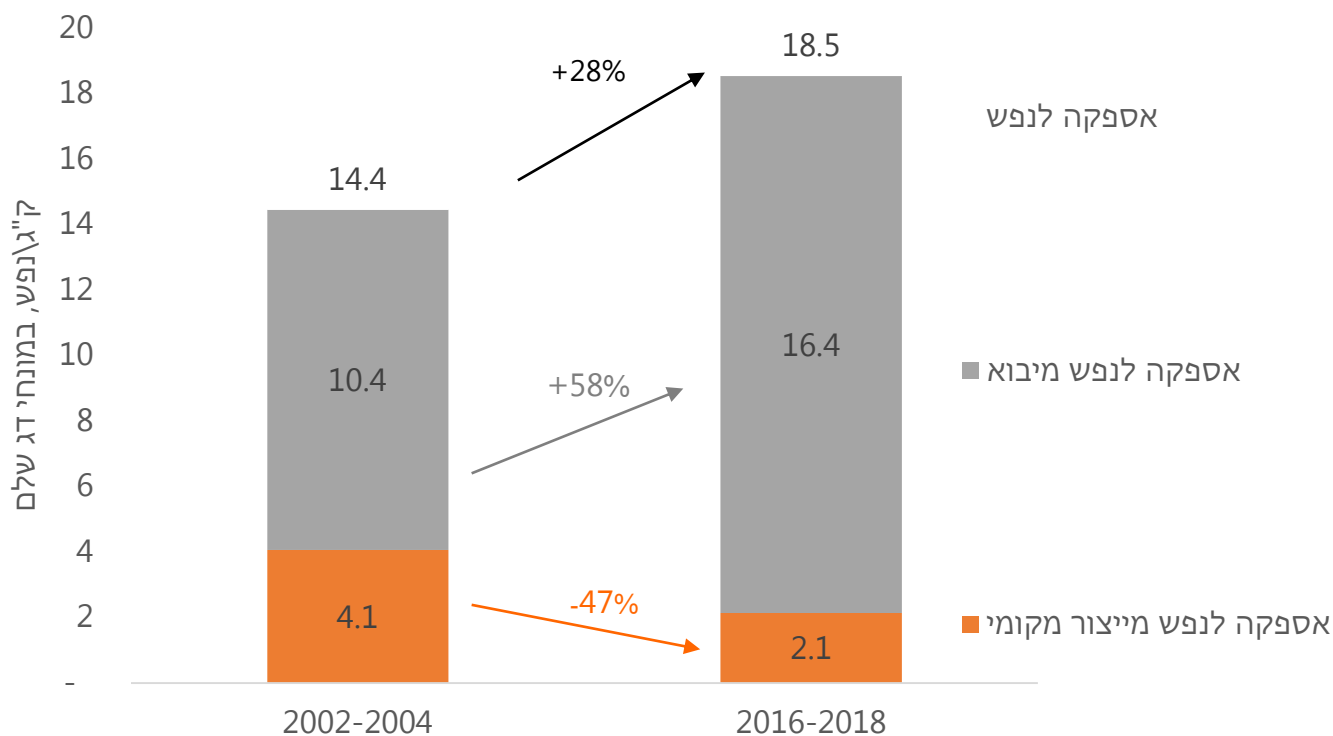
מקור האספקה	2017 אלפי טון	2018 אלפי טון	% שינוי בין 2017 ל - 2018	שינוי כמותי אלפי טון
מדגה בריכות	15.3	14.2	-7%	-1.1
חקלאות ימית	3.0	2.8	-7%	-0.2
דייג	1.0	1.0	-5%	-0.1
ייבוא דג טרי וצונן	17.7	13.8	-22%	-3.9
ייבוא פילה טרי	10.0	15.0	51%	5.1
ייבוא דג קפוא	13.6	10.1	-26%	-3.6
ייבוא פילה קפוא (ללא אמנון)	56.9	64.5	13%	7.6
ייבוא פילה אמנון קפוא	40.7	51.0	26%	10.4
שרצים	2.7	2.6	-4%	-0.1
סה"כ	160.8	174.9	9%	14.1

הערה: הנתונים באלפי טון במונחי דג שלם (ללא שימורי דגים), נתוני הפילה – תורגמו למונחי דג שלם (הכפלה של כמות הפילה ב - 2.5). מקורות: למ"ס (דגים למאכל שיוצרו בישראל), מערכת מל"ס (לנתוני יבוא), עיבודי החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה.

אספקה לנפש של דגי המאכל בישראל, בק"ג לנפש

עלייה באספקה לנפש שמקורה מייבוא לעומת ירידה באספקה לנפש שמקורה מייצור מקומי – סה"כ האספקה לנפש מכל המקורות במגמת עלייה

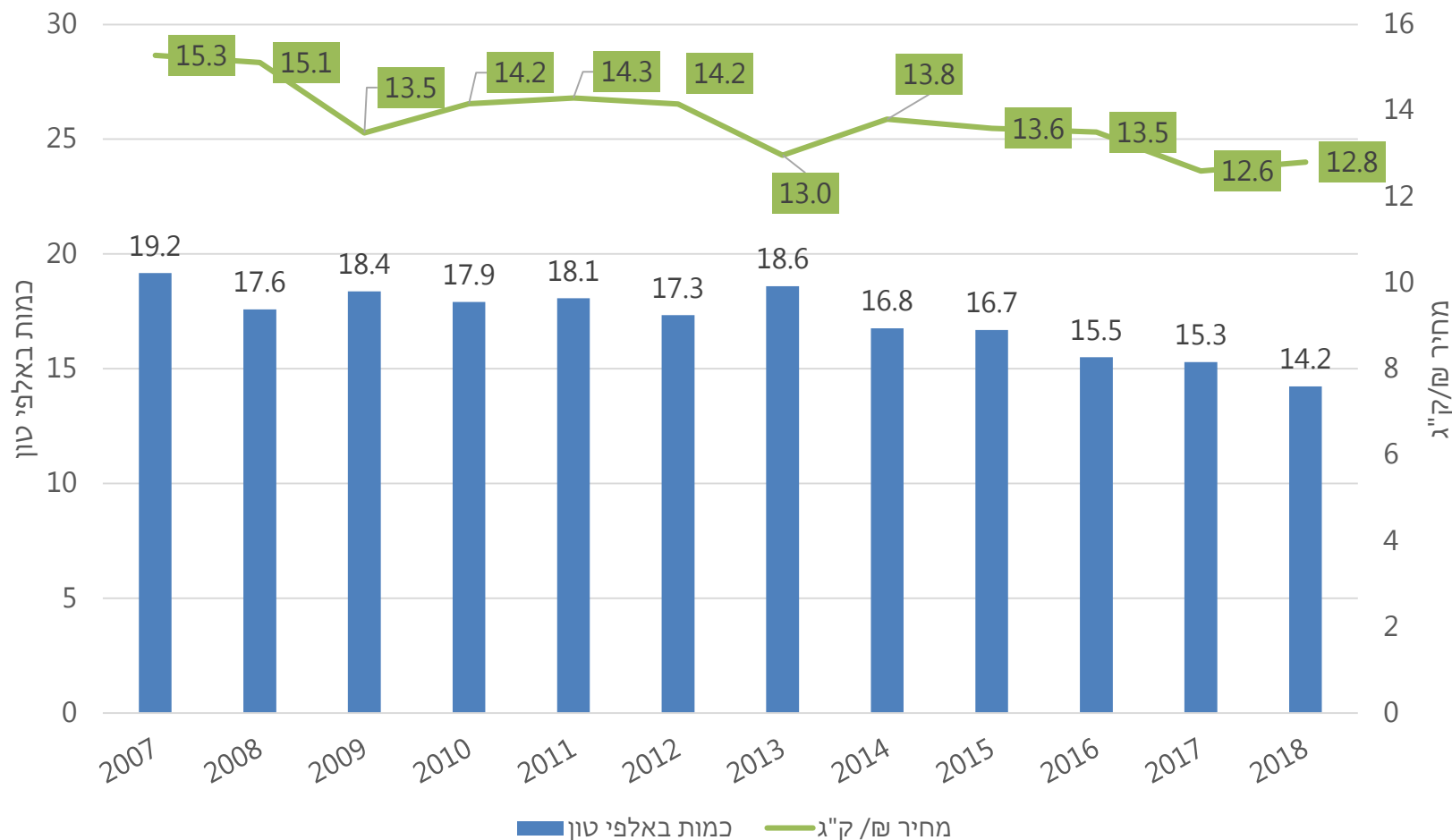
7

הערה: אספקת דגים לנפש בשנה מחושבת לפי סך אספקת הדגים בשנה (לא כולל שימורי דגים) מחולקת באוכלוסייה. מקור: עיבודי החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה, מתבסס על נתוני למ"ס.

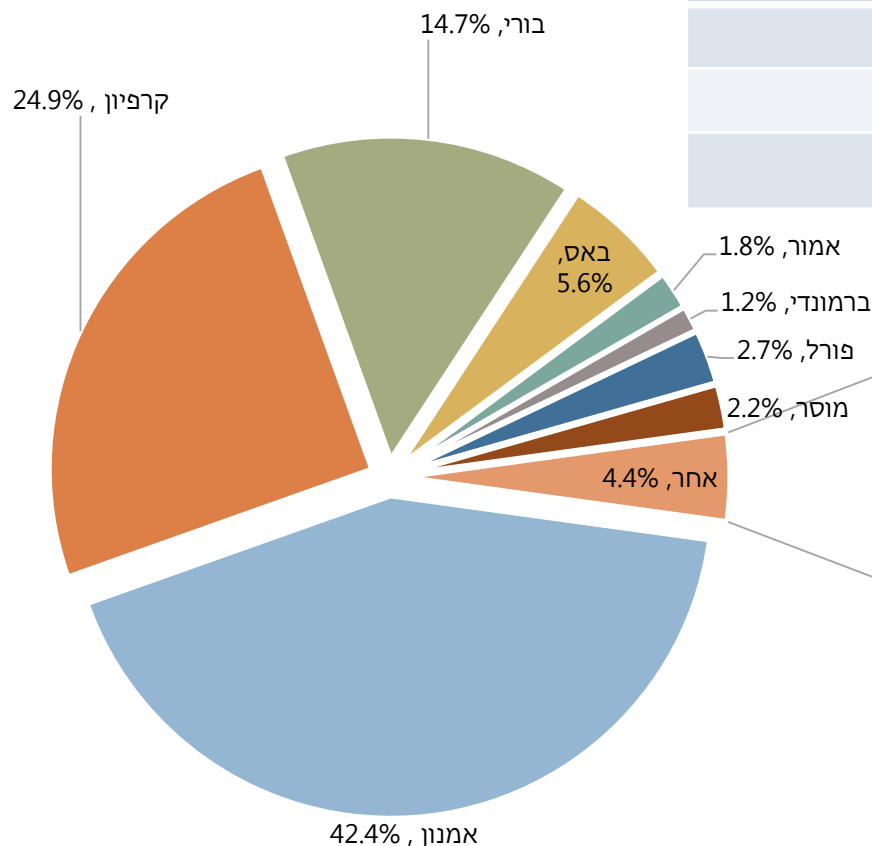
דגי בריכה מייצור מקומי – כמויות ומחיר למגדל

מגמת ירידה כללית בכמויות הדגים מייצור מקומי ובמחיר למגדל

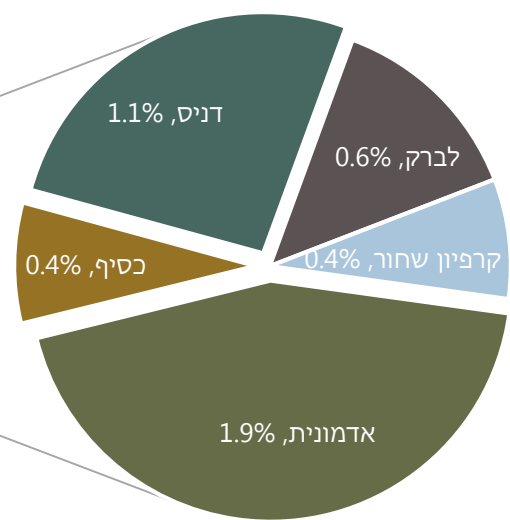

הרכב הכמויות של דגי בריכות בישראל - 2018

אמנון, קרפיון ובורי מהווים כ- 80% מסך הכמויות

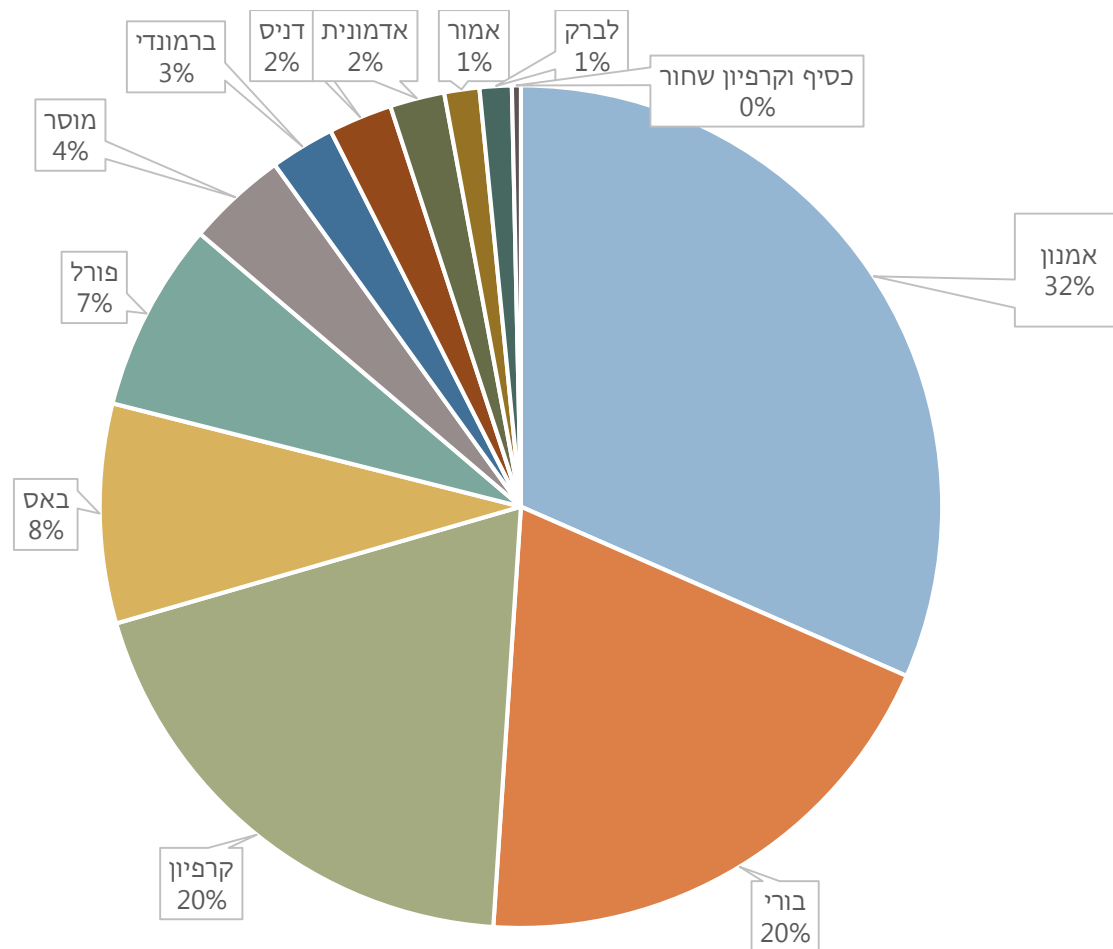
נתוני דגי בריכות בישראל - 2018	
14.2	כמות ייצור (אלפי טון)
182,193	פדיון (אלפי ₪)
12.8	מחיר ממוצע למגדל (₪/ק"ג)

הערה ומקור: *הרכב סל הדגים המוצג בתרשים זה מתייחס לכ-90% מן המשקים הפעילים בענף בשנת 2018. הנתונים לקוחים מתוך עבודתם של דיאבת-שחברי ורובינשטיין, "סיכומים מקצועיים כלכליים 2018", משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

הרכב ההכנסה ממכירת דגי בריכות בישראל - 2018

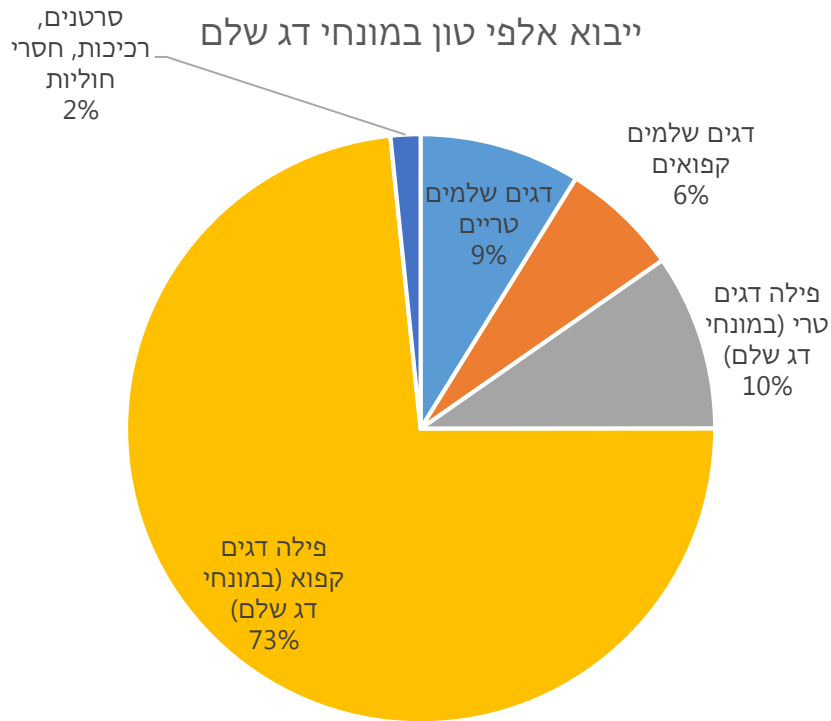
אמנון, קרפיון ובורי מהווים כ- 70% מסך ההכנסה

הערה ומקור:

*הרכב ההכנסה המוצג בתרשים זה, מתייחס לכ-90% מן המשקים הפעילים בענף בשנת 2018. הנתונים לקוחים מתוך עבודתם של דיאבת-שחברי ורובינשטיין, "סיכומים מקצועיים כלכליים 2018", משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

הרכב כמויות של ייבוא דגים לפי קטגוריית מוצר - 2018

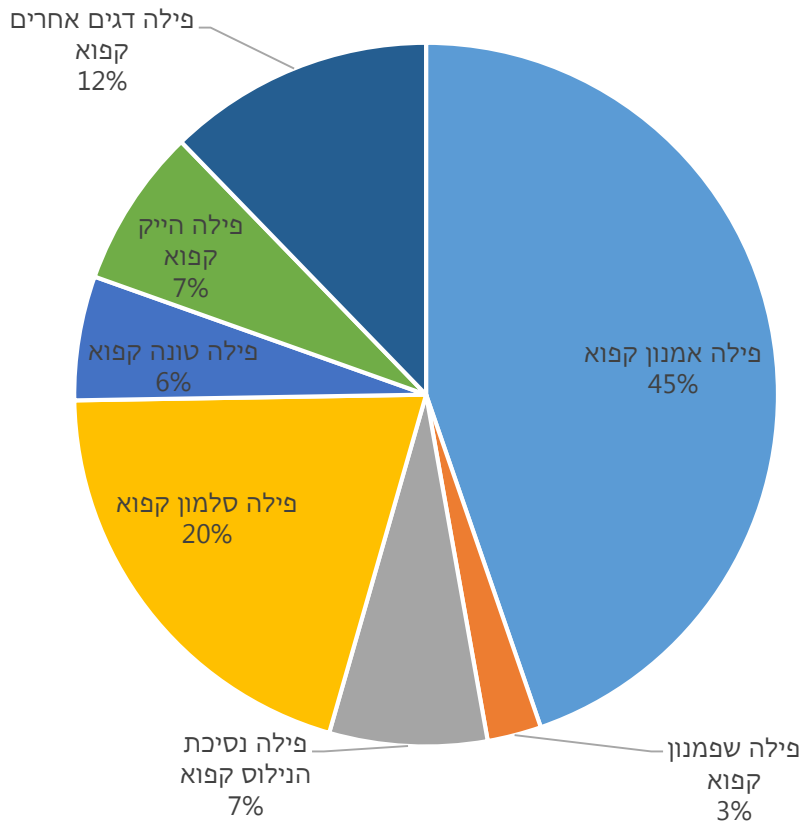

- דגים שלמים טריים
- דגים שלמים קפואים
- פילה דגים טרי (במונחי דג שלם)
- פילה דגים קפוא (במונחי דג שלם)
- סרטנים, רכיכות, חסרי חוליות

קטגוריית מוצר	כמות באלפי טון	כמות באלפי טון, במונחי דג שלם	מחיר ייבוא (CIF) - ש"ק"ג
פילה דגים קפוא	45.6	114.1	17.9
דגים שלמים טריים	13.8	13.8	29.5
דגים שלמים קפואים	10.1	10.1	15.0
פילה דגים טרי	6.0	15.0	46.7
סרטנים, רכיכות וחסרי חוליות	2.6	2.6	33.1
סה"כ	78.0	155.5	22.3

הרכב כמויות של ייבוא פילה דגים קפוא לפי סוג הדג - 2018

12

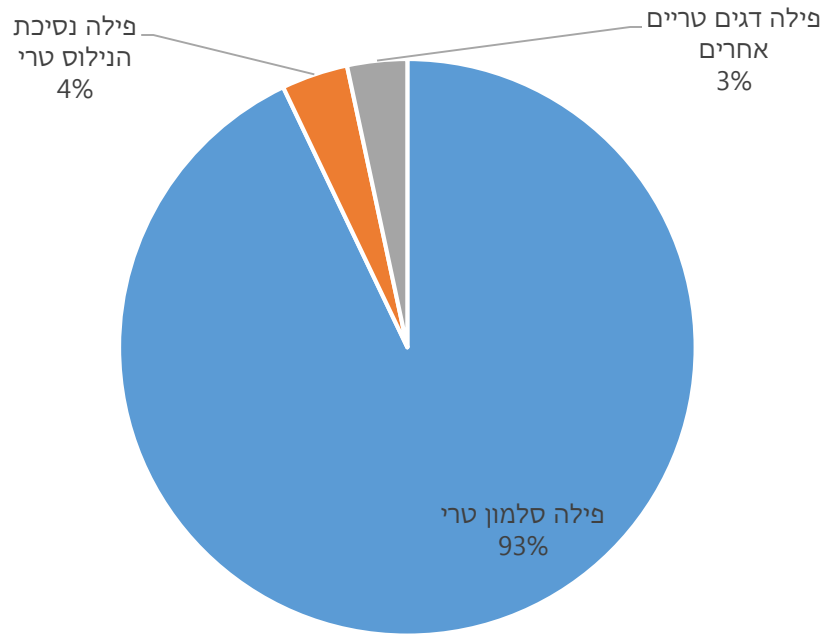

מדינות מקור עיקריות	מחיר ייבוא - (CIF) ש"ק"ג	כמות באלפי טון	סוג הפילה הדג הקפוא
סין	9.9	20.4	אמנון
נורבגיה, צ'ילה	37.9	9.3	סלמון
ארגנטינה, דרא"פ	13.2	3.3	הייק (בקלה)
אוגנדה, טנזניה	23.0	3.3	נסיכת הנילוס
וייטנאם	21.0	2.6	טונה
וייטנאם	10.2	1.1	שפמנון
	13.7	5.6	דגים אחרים
	17.9	45.6	סה"כ

- פילה אמנון קפוא מהווה כ - 45% מסה"כ כמויות הייבוא של פילה דגים קפוא.
- פילה סלמון קפוא מהווה כ - 20% מסה"כ כמויות הייבוא של פילה דגים קפוא.

הרכב כמויות של ייבוא פילה דגים טרי לפי סוג הדג - 2018

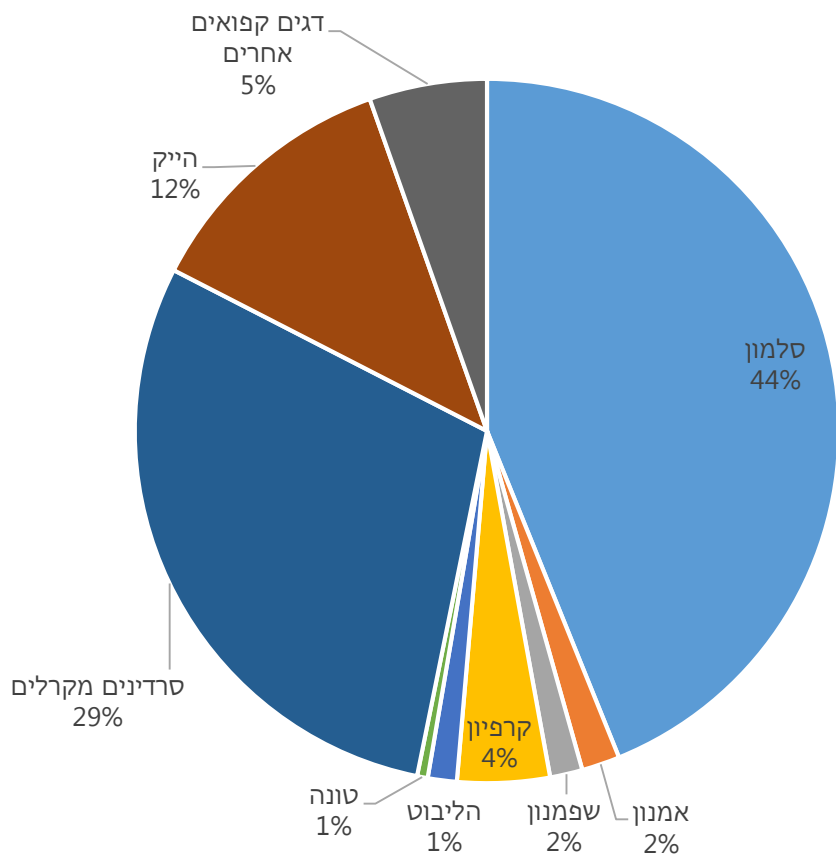
13

מדינות מקור עיקריות	מחיר ייבוא - (CIF) ש"ק"ג	כמות באלפי טון	סוג פילה הדג הטרי
נורבגיה, צ'ילה	47.5	5.6	סלמון
אוגנדה	28.9	0.2	נסיכת הנילוס
	45.9	0.2	דגים אחרים
	46.7	6.0	סה"כ

- ב – 2018 עלייה משמעותית בייבוא פילה שלמון טרי.
- שלמון טרי מהווה כ – 93% מסה"כ כמויות הייבוא של פילה דגים טרי.
- מחיר הייבוא של פילה שלמון טרי גבוה ממחיר הייבוא של פילה שלמון קפוא בכ – 25%.
- מחיר הייבוא של פילה נסיכת הנילוס טרי גבוה ממחיר הייבוא של פילה נסיכת הנילוס קפוא בכ – 26%.

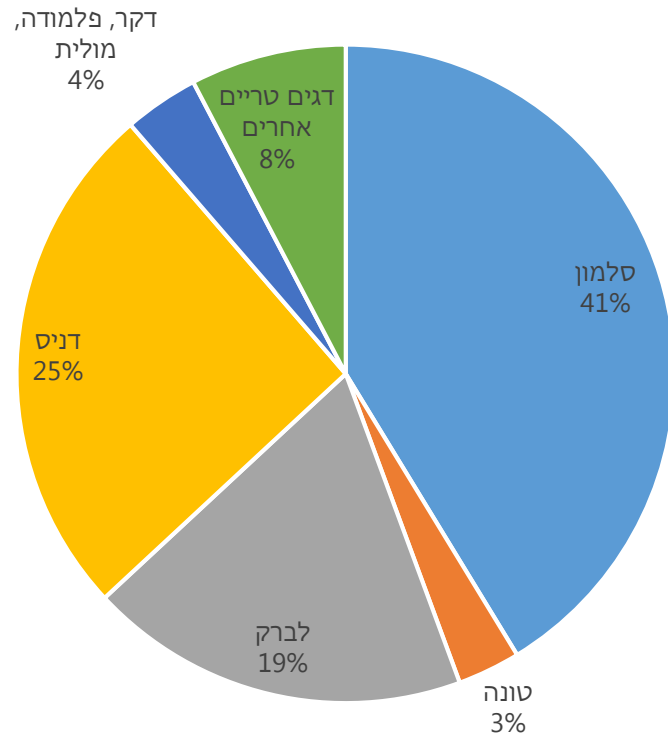
הרכב כמויות של ייבוא דגים קפואים שלמים לפי סוג הדג - 2018

מדינות מקור עיקריות	מחיר ייבוא - (CIF) ש"ק"ג	כמות באלפי טון	סוג הדג הקפוא
נורבגיה, צ'ילה	23.9	4.4	סלמון
נורבגיה	6.8	3.0	סרדינים, מקרלים
ארה"ב, אורוגוואי	6.8	1.2	הייק (בקלה)
ארה"ב, קנדה	7.6	0.4	קרפיון
סין	5.4	0.2	אמנון
וייטנאם	9.5	0.2	שפמנון
נורבגיה	25.4	0.1	הליבוט
וייטנאם, אנגליה	31.1	0.05	טונה
	12.8	0.5	דגים אחרים
	15.0	10.1	סה"כ

- דג סלמון שלם קפוא מהווה כ - 44% מסה"כ כמויות הייבוא של דגים קפואים שלמים.
- סרדינים ומקרלים קפואים ושלמים מהווים כ - 29% מסה"כ כמויות הייבוא של דגים קפואים שלמים.

הרכב כמויות של ייבוא דגים טריים שלמים לפי סוג הדג - 2018

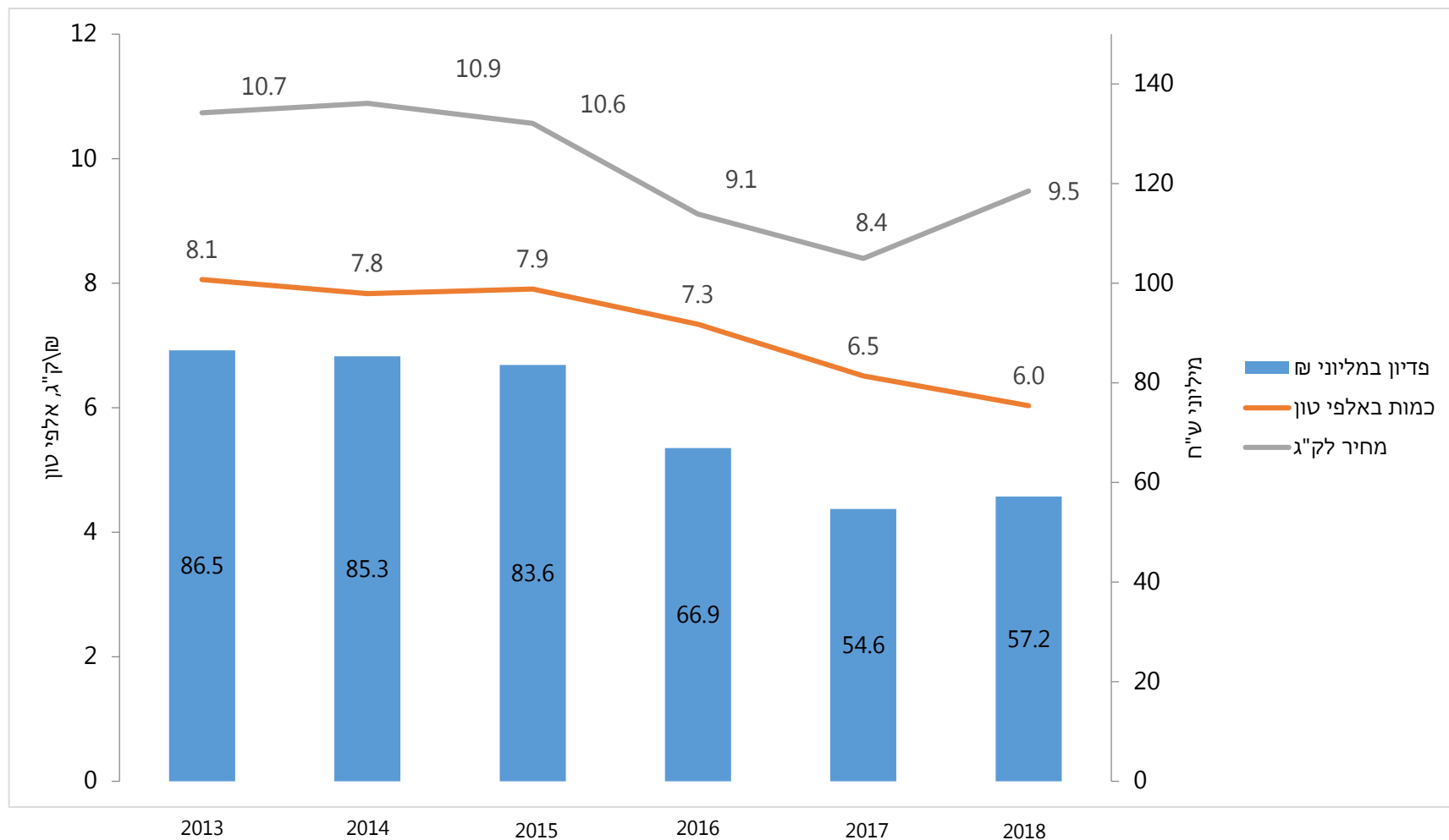
מדינות מקור עיקריות	מחיר ייבוא - (CIF) ש"ק"ג	כמות באלפי טון	סוג הדג הטרי
נורבגיה, צ'ילה	35.1	5.7	סלמון
טורקיה, קפריסין	21.3	3.5	דניס
טורקיה, קפריסין	24.7	2.6	לברק
סרילנקה	58.1	0.4	טונה
סנגל, מצרים, הולנד, גמביה	48.5	0.5	דקר, פלמודה, מולית
	18.4	1.1	דגים אחרים
	29.5	13.8	סה"כ

- דג סלמון שלם טרי מהווה כ - 41% מסה"כ כמויות הייבוא של דגים טריים שלמים.
- מחיר הייבוא של **דג סלמון טרי** שלם גבוה ממחיר הייבוא של **דג סלמון קפוא** שלם בכ - 47%.
- מחיר הייבוא של **דג טונה טרי** שלם גבוה ממחיר הייבוא של **דג טונה קפוא** שלם בכ - 87%.
- דניס ולברק מהווים כ - 25% ו - 19% מסה"כ כמויות הייבוא של דגים טריים שלמים, בהתאמה.

אספקת דג אמנון מייצור מקומי ומייבוא

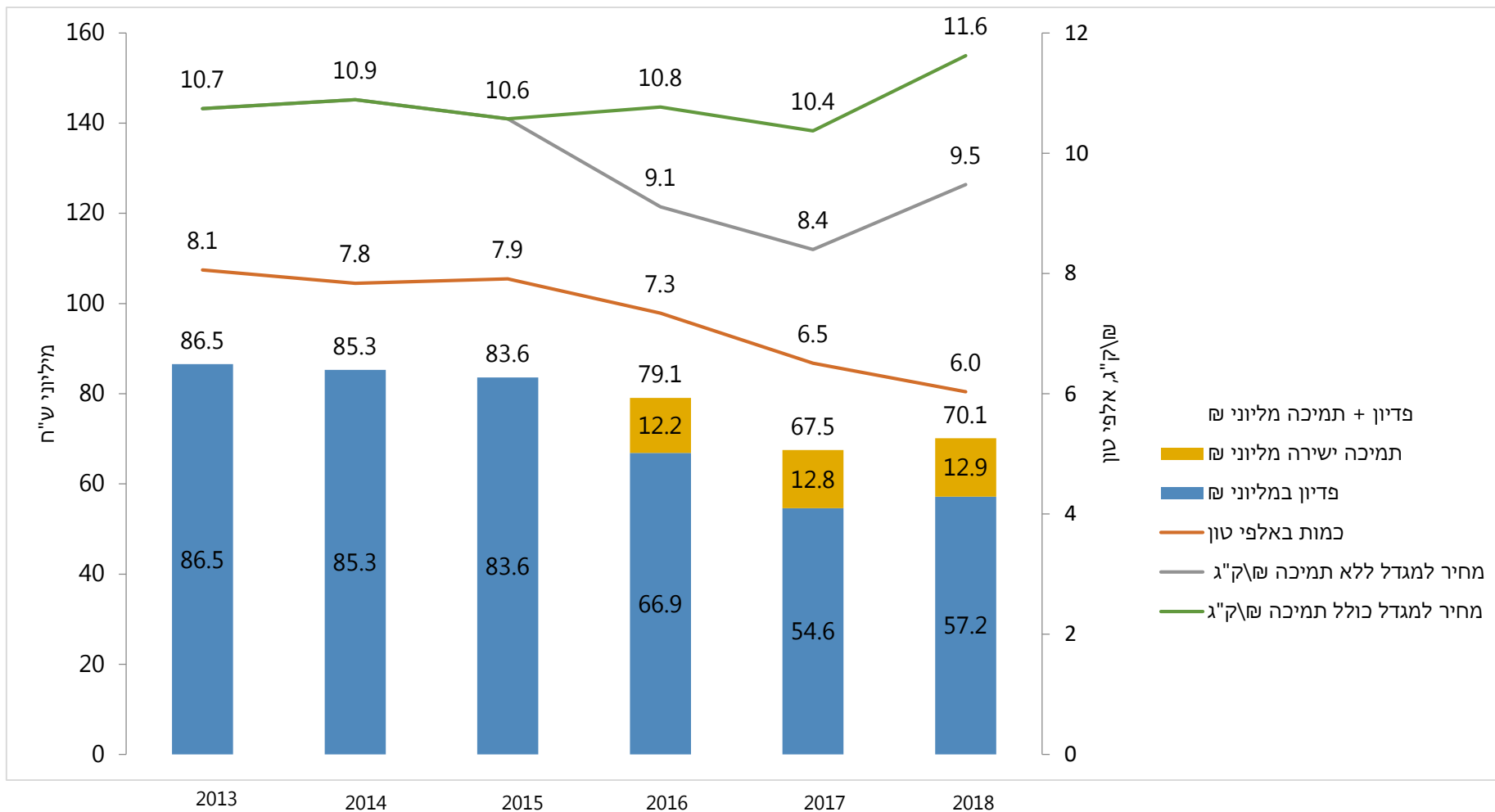
כמויות אמנונים טריים מייצור מקומי, הפדיון והמחיר למגדל

מגמת ירידה מתמשכת בכמויות האמנונים המשווקים, עלייה במחיר למגדל ובפדיון ב - 2018*

* הערה: התמיכה הישירה שמוענקת לכלל מגדלי הדגים שנפגעו בעקבות הפחתת המכס (אמנון, בורי וקרפיון), אינה נלקחה בחשבון בחישוב המחיר למגדל. מקור: ארגון מגדלי דגים.

כמויות אמנונים טריים מייצור מקומי, הפדיון והמחיר למגדל - כולל חשבון הערכת תמיכות ישירות למגדלים*

*הערה: התמיכה הישירה למגדלי האמנונים חושבה לפי סה"כ **התמיכה הישירה** שמוענקת לכלל מגדלי הדגים שנפגעו בעקבות הפחתת המכס (אמנון, בורי וקרפיון) **כפול** הנתח של אמנון מסה"כ הכמויות המשווקות (של אמנון, בורי וקרפיון). מקור: ארגון מגדלי דגים. עיבוד: החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה.

השפעת הרפורמה על הייצור המקומי של אמנון

השפעת הרפורמה ללא התמיכות

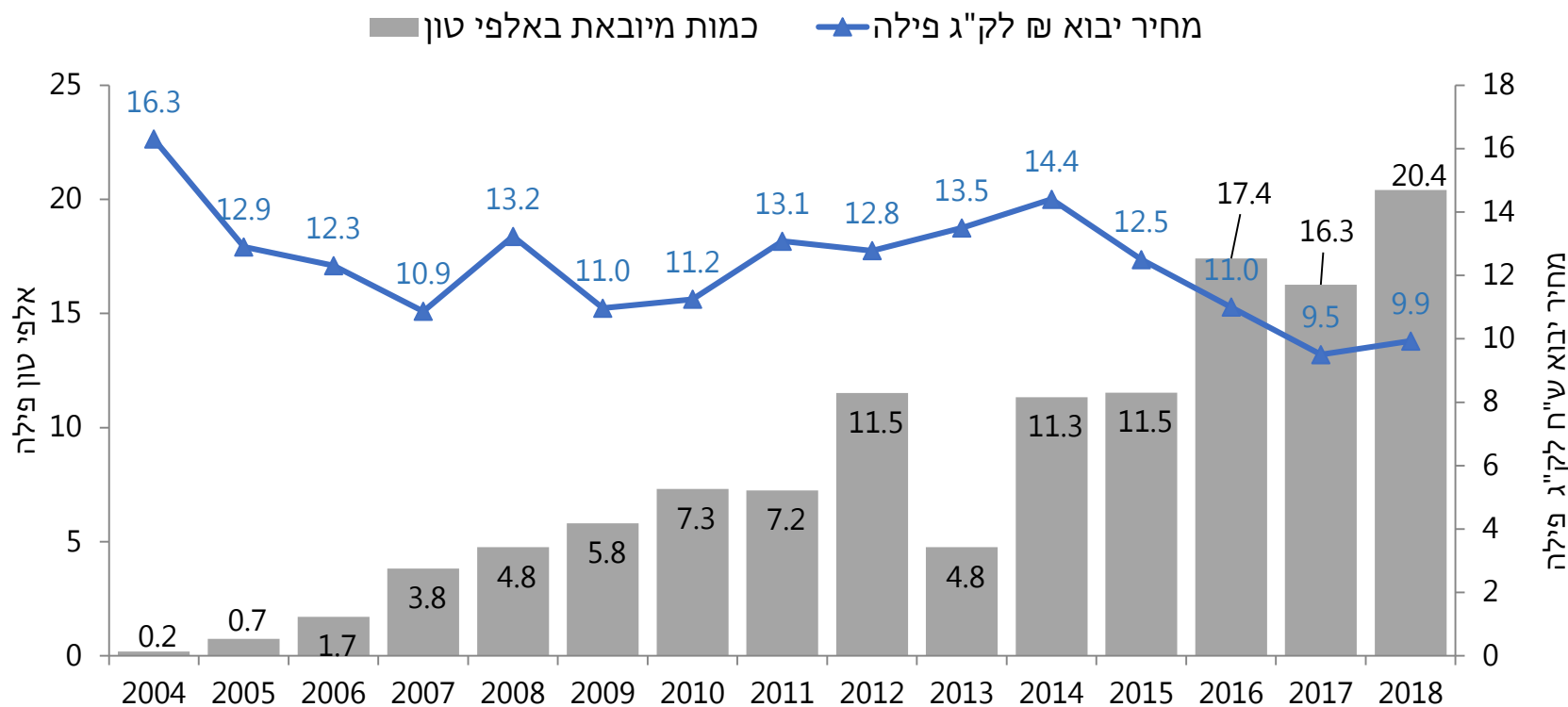
- ההכנסות של מגדלי האמנונים בשנים שלאחר הרפורמה (ממוצע 2016-2018) נמוכות בכ – 30% מההכנסות בשנים שלפני הרפורמה (ממוצע 2013-2015).
- הירידה בהכנסות הינה תוצאה של ירידה משולבת בכמויות הייצור ובמחיר למגדל.

השפעת הרפורמה כולל התמיכות

- גם בתוספת התמיכות, ההכנסות של מגדלי האמנונים נמוכות בכ – 15% מההכנסות בשנים שלפני הרפורמה.
- עם זאת, התמיכה הישירה השאירה את ההכנסה הממוצעת לק"ג דגי אמנון ברמה דומה לזו שלפני הרפורמה.
- ראוי להדגיש שהממצאים הללו מתייחסים רק לשינוי **בהכנסות** המגדלים ולא לשינוי **ברווחי** המגדלים כתוצאה מהרפורמה, שיתכן והושפעו מהירידה בכמויות הייצור.

ייבוא פילה אמנון קפוא – כמות ומחירי הייבוא

ב - 2018 חלה עליית מחיר קלה לאחר ירידות שחלו בשנים האחרונות במחירי הייבוא של פילה אמנון קפוא

הערה: הנתונים באלפי טון פילה

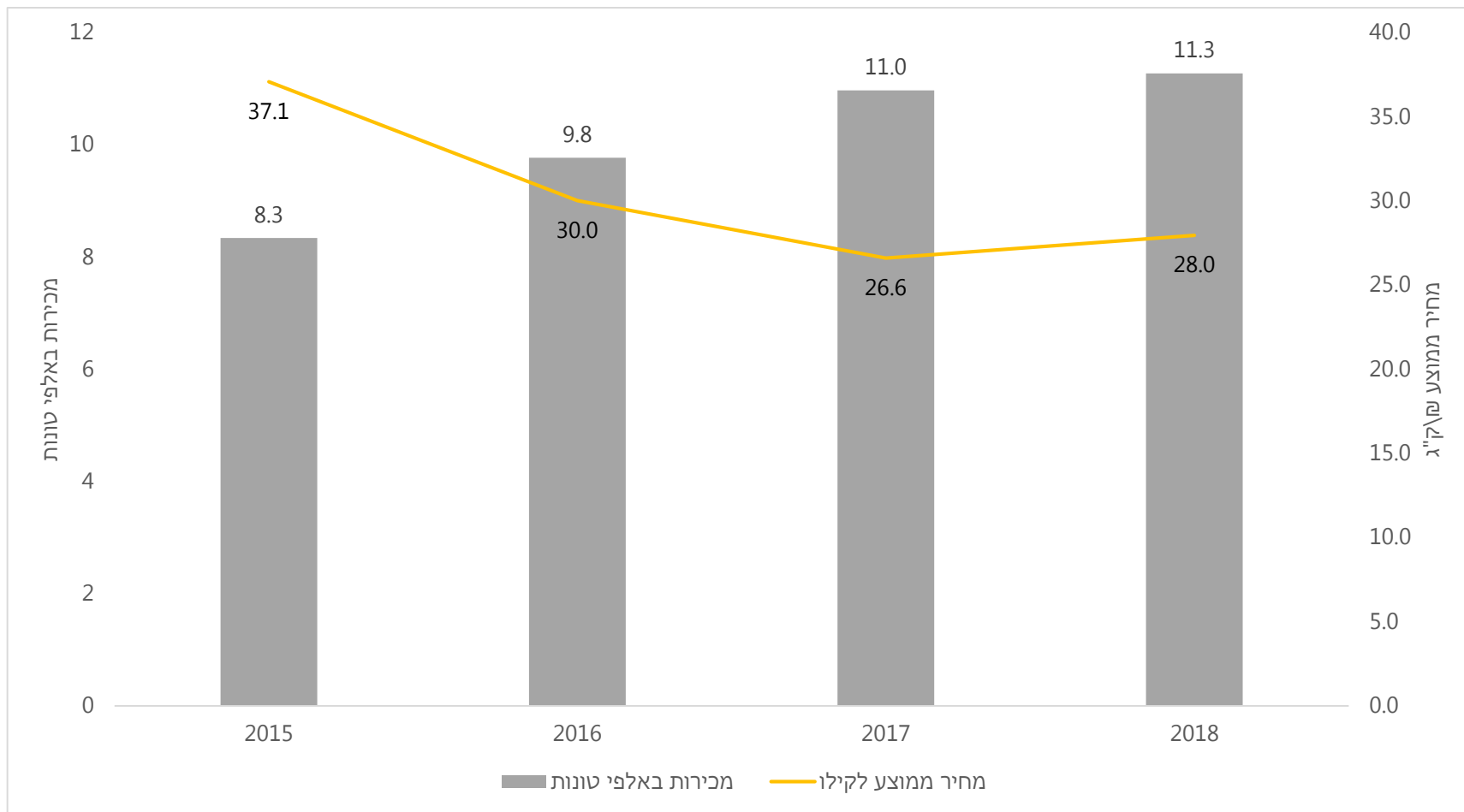
*בין השנים 2012-2013 יובא לישראל אמנון "מתובל" תחת קוד מכס שונה אשר היה פטור ממכס. יש לציין כי מוצר זה לא היה שונה באופן מהותי מהאמנון הקפוא הרגיל. הפטור ממכס על מוצר זה הופסק. במשך השנים חולקה מכסה פטורה ממכס בגובה 500 טון. בשנת 2016 נפתחה מכסה פטורה ממכס ליבוא 3500 טון פילה אמנון. *התחזקות השקל מול היואן הסיני בין 2015-2017 עשויה להסביר חלק מירידת המחיר בשנים אלו.

מקור: מערכת מל"ם, משרד החקלאות ופיתוח הכפר. עיבוד: החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה.

נתוני מכר לצרכן ברשתות השיווק -
פילה אמנון קפוא (בוואקום)

נתוני כמויות ומחיר של פילה אמנון קפוא ברשתות השיווק

עליית מחיר של כ- 5% ועלייה של כ- 3% בכמות המכר במהלך 2018

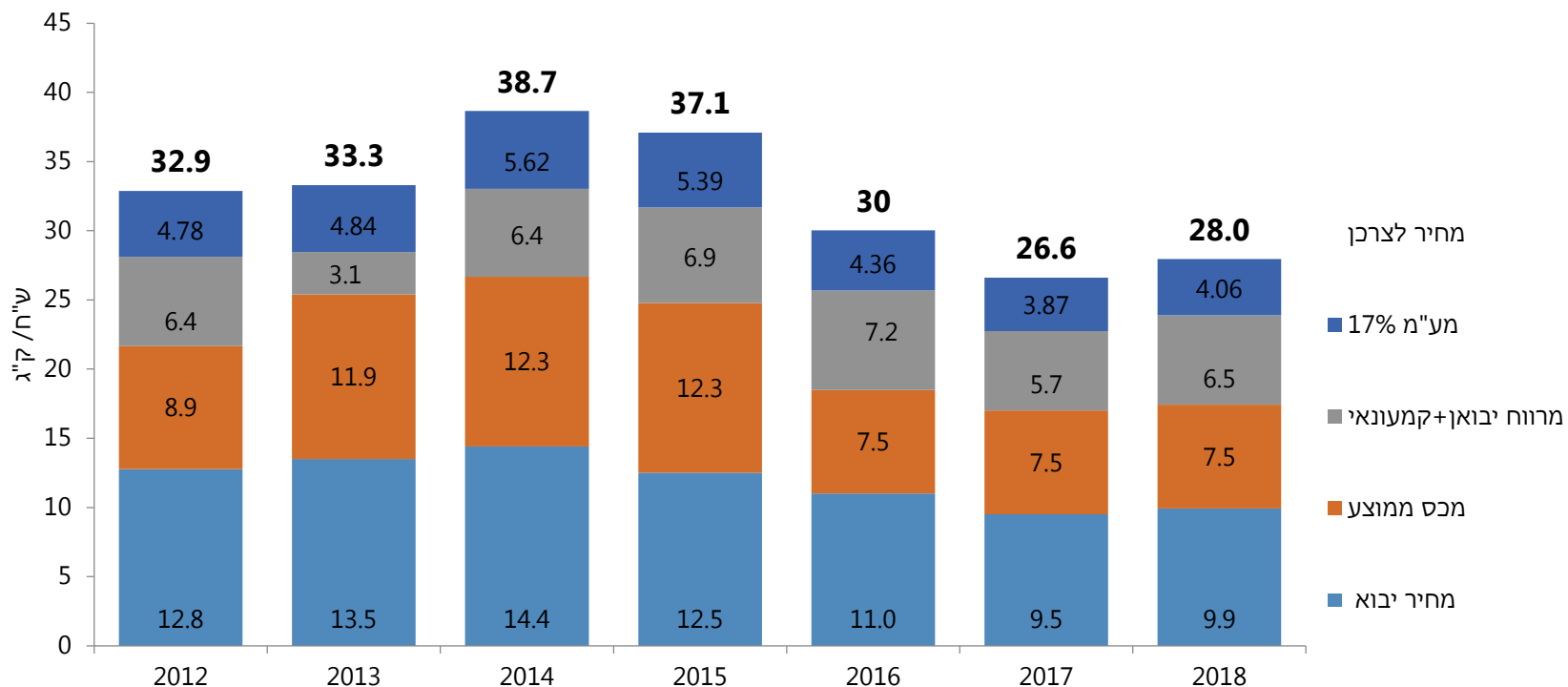
התפתחות מחירי פילה אמנון קפוא ברשתות השיווק

- ירידות המחירים החדות אופייניות לירידות מחירים ומבצעים במהלך חגי ישראל - פסח (מרץ - אפריל) וראש השנה (ספטמבר).
- החל מסוף 2016 רמת המחירים לצרכן פחתה משמעותית הודות להפחתה של 50% בגובה המכס הכללי. עם זאת חלה עליית מחירים מסוימת החל מהמחצית השנייה של 2018 (במקביל לעליית מחיר הייבוא של פילה אמנון קפוא ב 2018).

הערכת שרשרת הערך לפילה דג אמנון קפוא

החל מ - 2016 עלות הייבוא (מחיר הייבוא + המכס הממוצע ששולם) פחתה משמעותית, הפחתה שהתבטאה בירידות מחירים לצרכן באותה תקופה

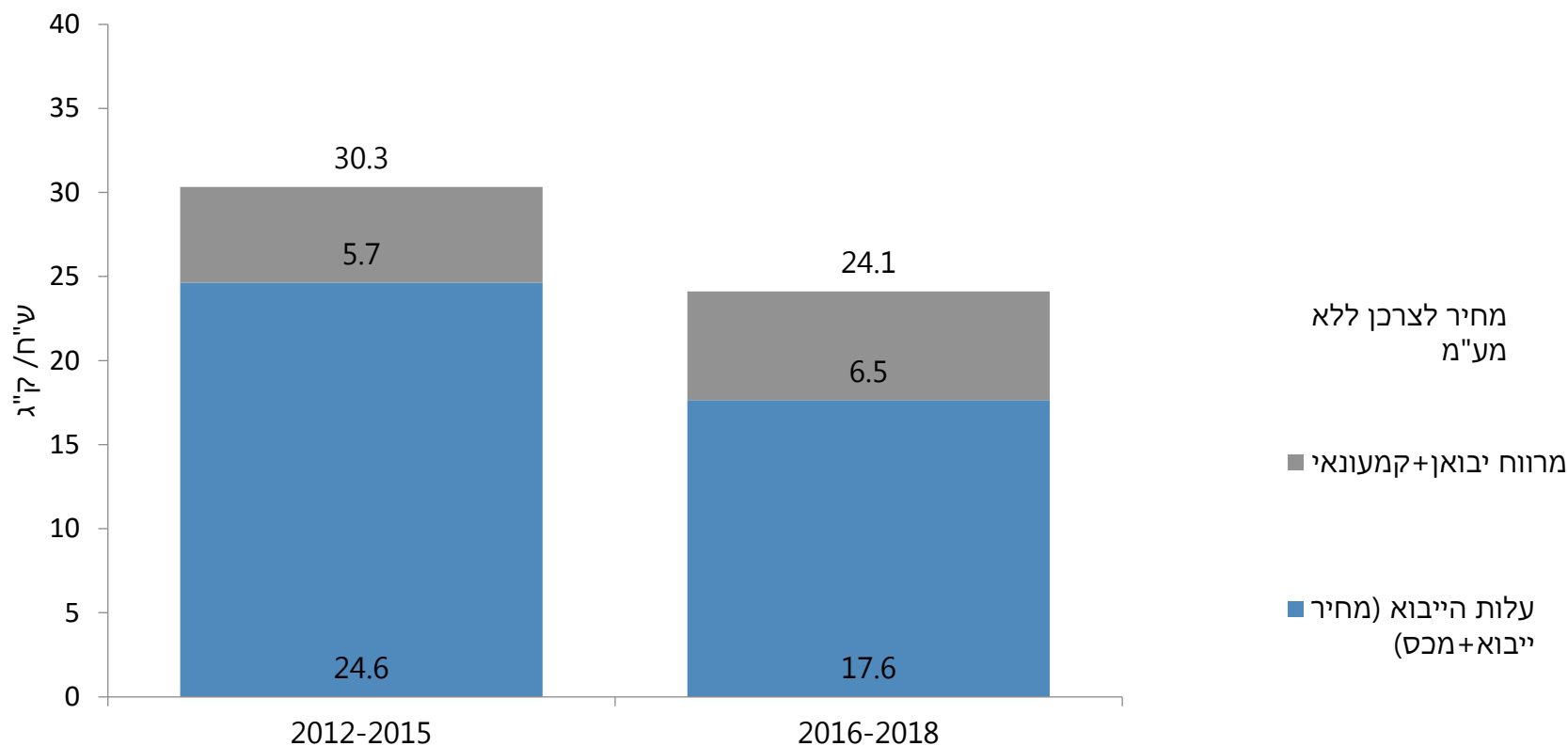

הערות ומקורות:

1. מחירי היבוא הממוצעים מחושבים באמצעות מידע שסופק ממל"ם ורשות המיסים.
2. המכס הממוצע בין השנים 2012-2015 חושב לפי תעריף המכס בעוד שנתוני 2016-2018 חושבו על פי המכס ששולם בפועל (המכס האפקטיבי).
3. מחירי המע"מ השתנו לאורך השנים בין 17%-18%. לעיבוד זה נלקח הנתון של 17% עקב כניסת המע"מ לתוקף באמצע שנה קלנדרית.
4. המחירים לצרכן מבוססים על נתוני "סטורנקסט" המהווים 57% - 70% מן המכר.
5. הערך, במקטע היבואן + הקמעונאי מחושב כהפחתת המחיר ללא מע"מ מעלות יבוא פילה דג בתוספת המכס.
6. לדג הפילה הקפוא הארוז בוואקום, חיי מדף של 9 חודשים. עיבוד זה אינו לוקח בחשבון מלאי משנה קודמת, או מעבר מלאי לשנה הבאה (לשם פישוט ההצגה הנחנו כי כל היבוא בשנה מסוימת נצרך באותה השנה).
7. עיבוד: החטיבה למחקר כלכלה ואסטרטגיה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

מרווח יבואן וקמעונאי אבסולוטי, עלות הייבוא והמחירים לצרכן - לפני ואחרי הרפורמה במדיניות המכס

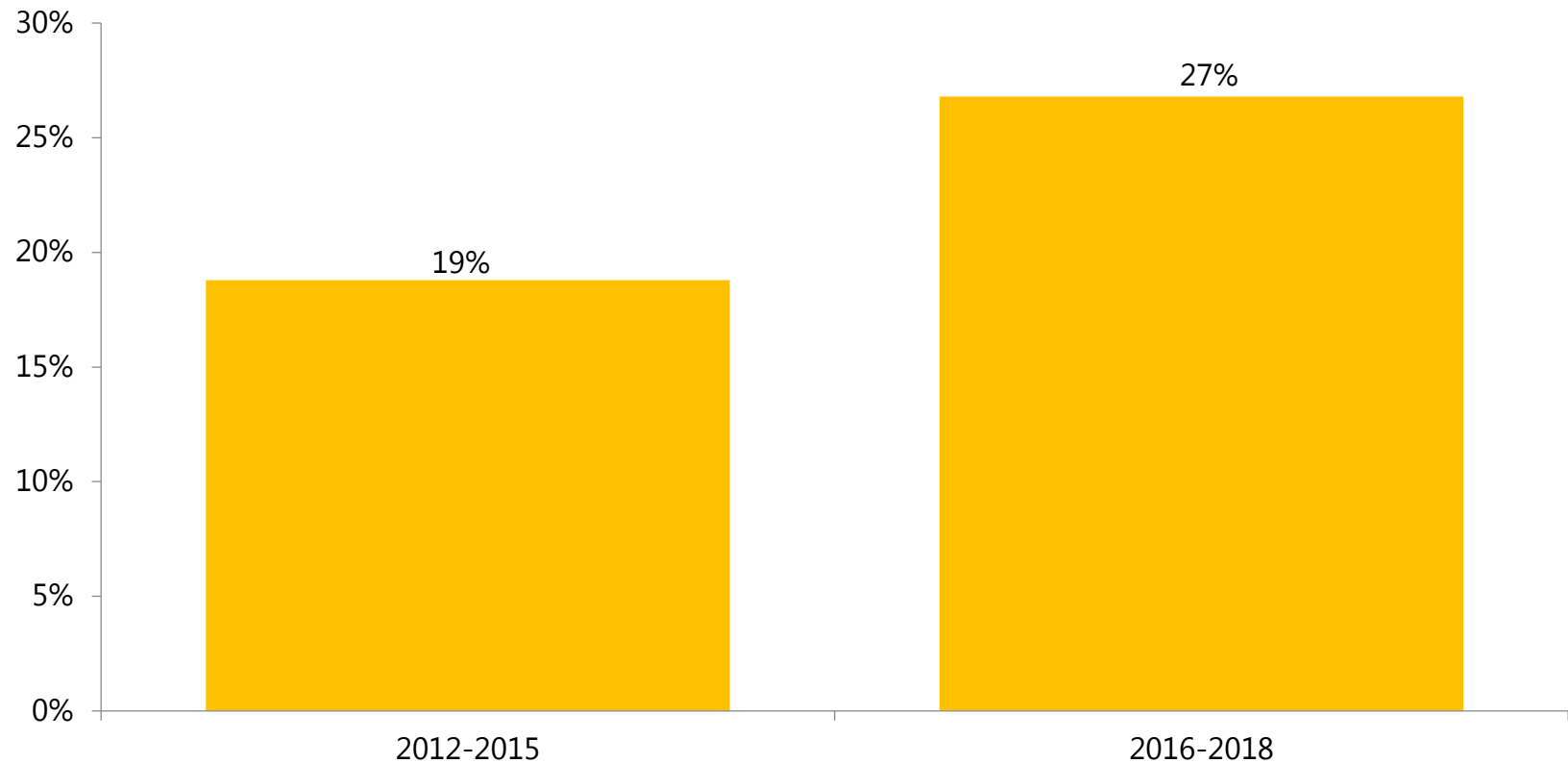
25

- עלות הייבוא ירדה ב 7 שק"ג בממוצע.
- המחיר לצרכן ללא מע"מ ירד ב 6.2 שק"ג בממוצע.
- מרווח יבואן + קמעונאי אבסולוטי עלה ב 0.8 שק"ג בממוצע.
- ההפחתה בעלות הייבוא לא הועברה במלואה להפחתה במחיר לצרכן.

מרווח יבואן וקמעונאי כאחוז מהמחיר לצרכן ללא מע"מ - לפני ואחרי הרפורמה במדיניות המכס

26

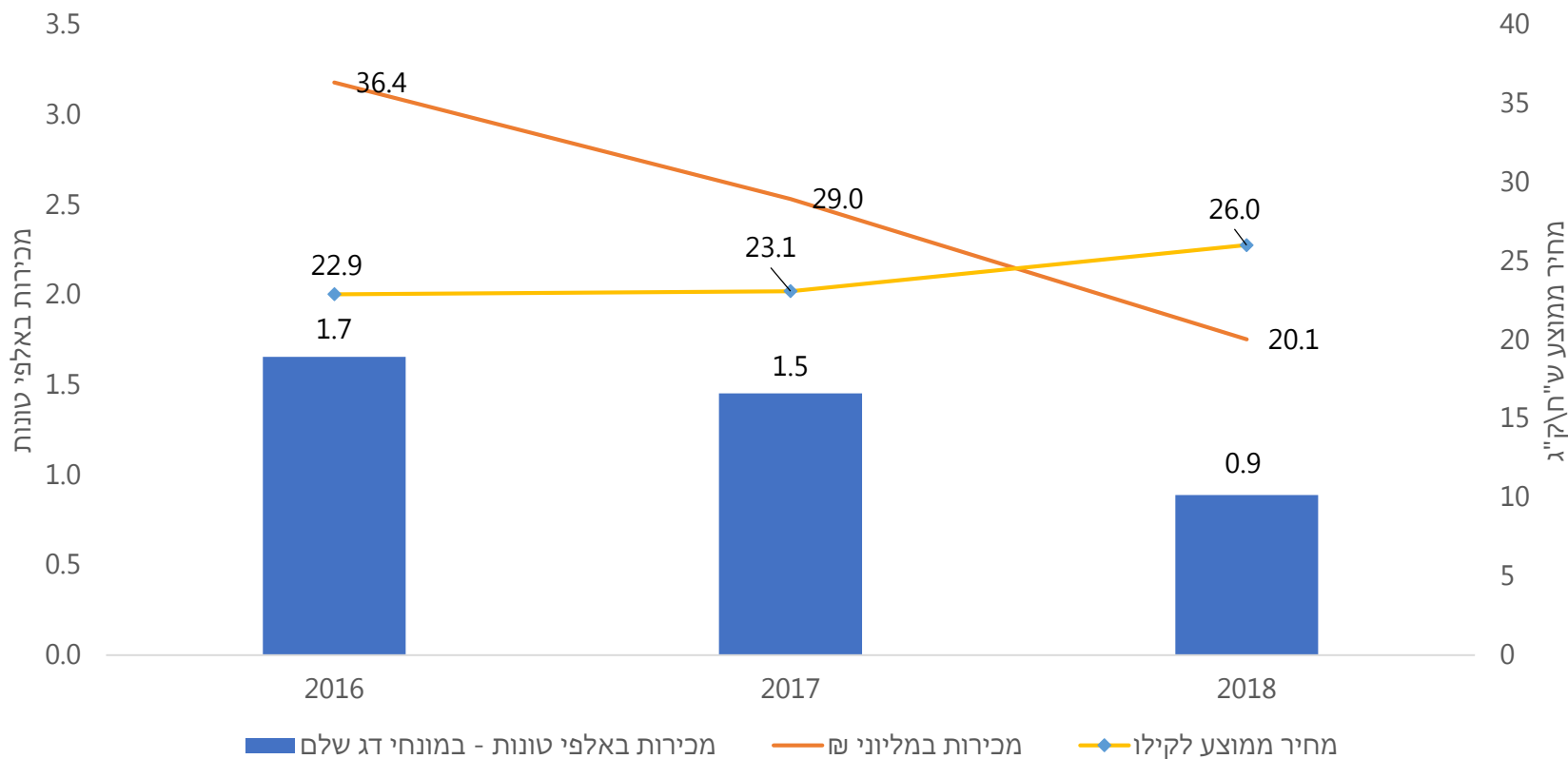

- המרווח האחוזי של היבואנים + הקמעונאים גדל בתקופה שלאחר הרפורמה במדיניות המכס.

נתוני מכר ברשתות השיווק -
דג אמנון טרי מייצור מקומי

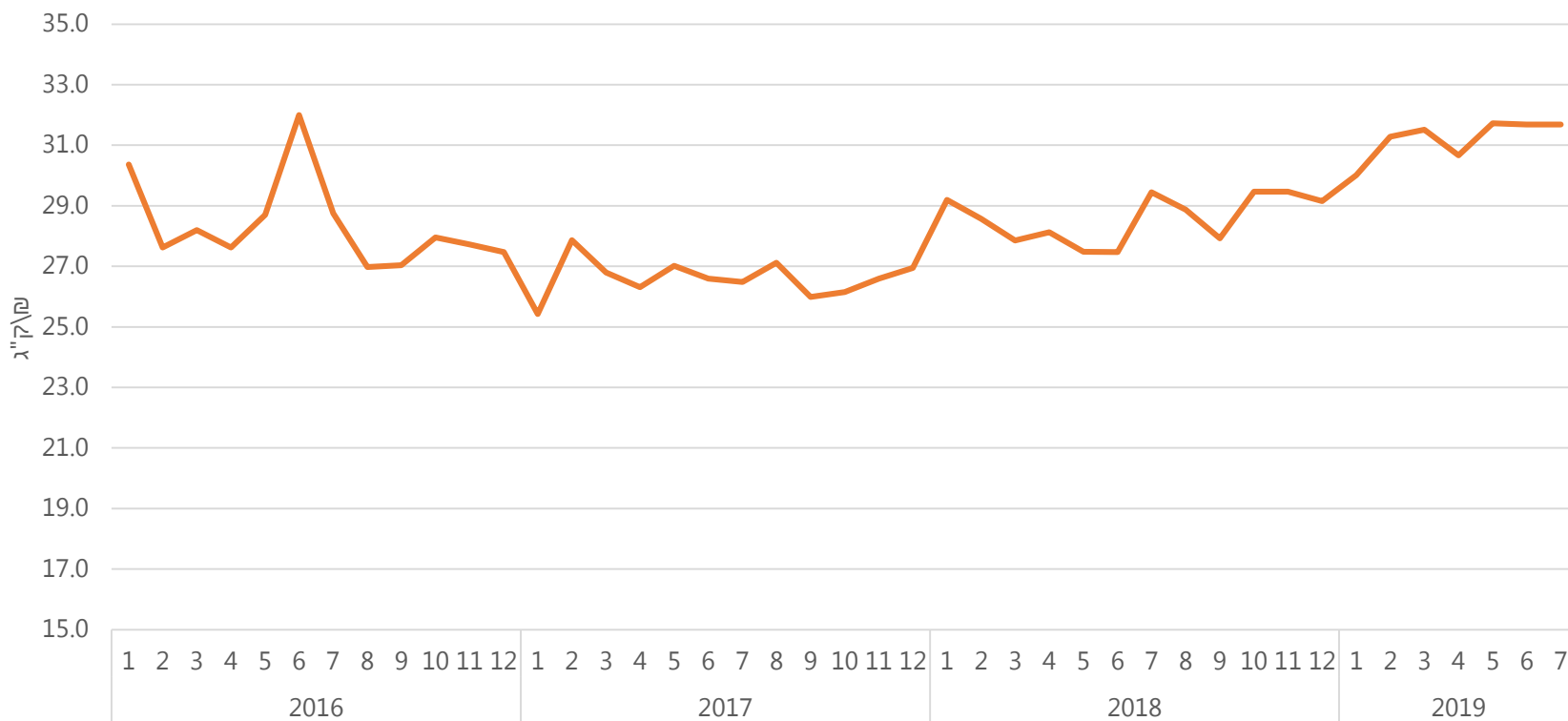
נתוני כמויות ומחירים שנתיים של אמנון טרי* מייצור מקומי ברשתות השיווק

מכר כמותי במגמת ירידה לעומת מחיר במגמת עלייה

* הערה: המכר הכמותי בתרשים כולל את הכמויות של דג אמנון טרי שלם וגם נתוני פילה אמנון טרי הנמכרים ברשתות השיווק (נתוני הפילה הומרו למנוחי דג שלם). כמויות פילה אמנון טרי – במנוחי דג שלם עמדו על 0.137, 0.357 ו- 0.229 אלפי טון בין השנים 2016, 2017 ו- 2018 בהתאמה. נתוני המכר הכספי בתרשים כוללים את סה"כ המכר הכספי של אמנון טרי שלם ופילה אמנון טרי ברשתות השיווק. המחיר מתייחס לדג אמנון טרי הנמכר כדג שלם בלבד (ללא נתוני פילה). מקור: סטורנקסט. עיבוד: החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה.

התפתחות מחירי דג אמנון טרי*

• מחירו של האמנון הטרי במגמת עלייה החל מסוף שנת 2018.

* הערה: התרשים משקף נתוני דג אמנון טרי הנמכר כדג שלם (ללא נתוני פילה) בחנויות דגים מתמחות ורשתות שיווק. מקור: למ"ס

סיכום

- סך אספקת הדגים לנפש בישראל במגמת עלייה, אולם נתח האספקה מייצור מקומי במגמת ירידה ומהווה כיום כ – 10% בלבד.
- אמנון, קרפיון ובורי מהווים כ – 80% מסך כמויות הייצור המקומיות (אמנון לבדו 43%) וכ – 70% מסך ההכנסה מייצור מקומי. נתח הדגים האחרים במגמת עלייה בשנים האחרונות.
- פילה אמנון קפוא מהווה כ – 45% מסה"כ כמויות הייבוא של פילה דגים קפוא (פילה סלמון קפוא כ – 20%).
- ב – 2018 עלייה משמעותית בייבוא פילה סלמון טרי – מהווה כ – 93% מכמויות הייבוא של פילה דגים טרי.

סיכום (המשך)

פילה אמנון קפוא

- החל מסוף 2016 רמת המחירים לצרכן פחתה בשיעור של כ- 25% הודות להפחתה של 50% בגובה המכס הכללי. עם זאת חלה עלייה קלה של כ- 4% במחירי צרכן החל מהמחצית השנייה של 2018 זאת במקביל לעלייה דומה במחירי היבוא של פילה אמנון קפוא.

אמנון טרי מייצור מקומי:

- כמות הייצור הצטמצמה בכ- 25% בתקופה 2013-2018.
- המחיר למגדל (ללא תמיכות ישירות) ירד בכ- 11% בתקופה 2013-2018 (כולל עלייה מסוימת במחיר שחלה בשנת 2018).
- ירידה חדה במכירות אמנון טרי ברשתות השיווק בשנת 2018, במקביל מחירו במגמת עלייה החל מסוף 2018.
- לסיכום הרפורמה במדיניות המכס בדג הקפוא פגעה בכמות הייצור המקומי ובסה"כ הכנסות הענף גם כאשר לוקחים בחשבון את התמיכה הישירה. עם זאת, התמיכה הישירה השאירה את הפדיון הממוצע לק"ג דגים ברמה דומה לזו שלפני הרפורמה.